

wordt mogelijk gemaakt door een subsidie uit de collecte Jong Holland snakt naar werk.

Enige tijd geleden, zo lezen we in het Vaderland, is de weduwe van den beroemden generaal uit de boerenoorlog in Zuid-Afrika, de Wet, het eeuwige leven ingegaan. Niet minder kwaliteiten van trouw en vaderlandsliefde dan deze bezat zijn echtgenote, die thans aan het Afrikaanse volk ontvallen is, een volksmoeder in de ware zin. Cornelia Margaretha Krüger, een achternicht van President Krüger werd in 1876 geboren en trad op 19-jarige leeftijd in het huwelijk met Christiaan de Wet. Uit dit huwelijk werden 16 kinderen geboren, waarvan hun een zoon ontviel tijdens de rebellie en een dochter door een strafgeding. Op de plaats Nieuwjaarsfontein begonnen de twee hun huwelijksleven. Zij moesten hard

werken, want aardse goederen bezaten ze maar weinig. Zij was het type van een voortrektersvrouw, flink en moedig. Nooit hebben pogingen, bij haar aangewend door de Engelsen om haar man te bewegen de strijd op te geven, ook maar enige weerklank gevonden. In de tweede vrijheidsoorlog heeft zij al het leed met de vrouwen in de concentratiekampen meegemaakt. Na de verwoesting van haar plaats kwam zij naar Johannesburg en huurde voor haar en haar 8 kinderen een huisje in Braamfontein. In die tijd werd haar van de Engelse regering een aanbod van pd. 10.000 gedaan, indien zij haar echtgenoot, die toen Hoofdkommandant was, kon bewegen de strijd op te geven. Verachtelijk wierp zij het aanbod: „Geen geld sal my koop om hoogverraad te speel nie” was haar antwoord. Zij verzocht den militairen commandant van Johan-

nesburg van verzoeken en van bezoeken van haar zwager, den „handsupper” P. B. de Wet, verschoond te blijven.

Naar het kamp overgebracht bleef zij daar tot de vrede op 31 Mei 1902 gesloten was. Toen de kampcommandant haar vroeg, of zij naar de afkondiging van de vrede wilde gaan luisteren, weigerde zij en antwoordde, dat zij liever het graf van haar echtgenoot voor haar ogen wilde zien, dan het neerleggen der wapens. De Wet toog naar Nederland om geld voor het verarmde volk in te zamelen. Zij bleef in een tent op haar verwoeste boerenplaats „Roodepoort.” Daarop volgde de rebellie en de Wets gevangenschap, de vrouwenbetoging en zijn vrijlating. Het echtpaar toog toen naar Dewetsdorp, waar zij stil en ingetogen leefden en 3 Februari 1922 de beroemde generaal overleed.



DIE FEESTAVOND



VAN ONS

De puntjes in dit opschrift zijn, denk ik, voor de meeste lezeressen welsprekender dan woorden. Ik vermoed zo, dat vele bestuursleden van meisjesverenigingen onmiddellijk zullen aanvullen: „daar zie ik tegenop als een berg. En nog niet zozeer om het werk, dat eraan vastzit, dan wel om de puzzle: wat zullen we nu dit jaar weer eens doen?”

Laten we het ons gemakkelijk maken, en ons voorstellen, dat ik zo'n bestuur-met-de-handen-in-'t-haar bij me op bezoek heb, dat me de ramp heeft uiteengezet, en nu met de grote vraag voor de dag komt: „Weet jij nu eens niet iets voor ons? Denk er om, hoor, er spelen alleen meisjes mee.”

„Begrepen,” zeg ik. (Laten we het ons nog gemakkelijker maken, en de presidente Truus, de secretaresse Jo, en de penningmeesteresse Nel noemen).

„Laten we nu eens zien. Jullie hebben een flinke zaal, een toneel, met voetlicht — toneeltje, goed — en een piano. Keurig. Mooier kan je het niet wensen. Maar nu je programma. Hoe delen jullie dat gewoonlijk in?”

„Wel,” zegt Jo, die met een gloednieuwe

blocnote voor zich zit. „Als altijd, hè? Eerst de opening door Truus. Die heet ze allemaal hartelijk welkom en zo, je weet wel, dan gemeenschappelijk zingen en gebed. Dan houdt één van ons drieën een inleiding over een algemeen onderwerp. Verleden jaar heeft Nel gesproken over: Vrouwenfiguren uit het Nieuwe Testament. Dan zingt het koortje van acht meestal het een of ander, iets van Cath. van Rennes of uit Oude en Nieuwe Zangen. En dan — ja, dan krijgen we het grote stuk. Vorig jaar was het dat zangspel, hoe heet het, over Prins Zonneschijn en Koning Winter. En bij toneelverwisselen wordt dan gedeclameerd, voor het dichte doek. Verleden jaar heeft Annie, die kan het reusachtig, die Studentenmaskerade gedaan, en een paar dingetjes van Gezelle. Dan spreekt Nel nog even, weer gemeenschappelijk zingen, en sluiting. Nu gaat het niet om vullinkjes, daar is genoeg variatie in te brengen, maar het grote stuk, zie je. . . . En nu dachten we, dat jij. . . .”

„Stop,” zeg ik, „zover zijn we nog lang niet. Mag ik nu eens precies zeggen, wat ik denk?” Waarom geven jullie eigenlijk een feestavond?”

„Wel,” zegt Nel, „omdat — nu ja, omdat het er zo bij hóórt, dat is altijd al zo geweest; om een beetje propaganda voor de vereniging te maken; omdat 't de animo weer es een beetje aanvuurt. . . .”

„Kijk eens aan; tien redenen voor één. Maar zou nu de allereerste reden niet zijn: Om te laten zien, wat een meisjesvereniging beoogt — en presteren kan?”

„Ja, ook wel een beetje.”

„Nee, niet een béétje,” zeg ik, en nu zit ik al lang niet meer op mijn stoel. „Dat is voor mij het eerste, en voornaamste. Jullie komen zo'n heel jaar bijeen, en houden inleidingen, en naaien en breien en debatteren. Goed beschouwd zijn jullie vergaderingen voor vele meisjes het sluitstuk op de vrouwelijke opvoeding, van dat alles merkt de buitenwacht niets. Maar eens in 't jaar komt jullie feestavond. Nu treden jullie naar buiten op. Nu zullen jullie eens laten zien, waartoe zo'n meisjesvereniging eigenlijk dient, en iets van de prestaties op allerlei gebied vertonen. Vinden jullie het programma nu niet een beetje. . . . beneden jullie waardigheid?”

„Maar,” protesteert Nel „we hebben toch een inleiding. Truus deed 't maar wát goed verleden jaar, en 't koortje zong ook heus aardig en 't reciteren. . . .”

„Goed. Ik geloof dadelijk, dat jullie stuk voor stuk je best hebt gedaan. Maar bleef het grootste gedeelte toch niet a m u s e m e n t, een aangenaam bezig houden van het publiek? Zou je ook niet graag willen, dat er van jullie programma wat uitging?”

„Ja, zeg, maar nu verg je wel wat èrg veel. We zijn al blij, als de avond vlot verloopt, en de mensen het aardig vinden. Méér kun je toch niet verlangen?”

„Ja zeker, kun je méér verlangen! Ook heel héél gewone krachten kunnen iets moois tot stand brengen, als ze zich maar met één wil inspannen. Als ze bij zichzelf zeggen: Wij willen van onze avond een kunstwerk maken. Een kunstwerk kan ook wel heel eenvoudig zijn. Hoe eenvoudiger, hoe mooier zelfs. Laten we nu nog eens naar jullie programma kijken. Is dat een kunstwerk? Nee. En waarom niet? Omdat er geen lijn in zit. Een lappendeken is heel aardig, maar als je 't voor 't zeggen hebt, prefereer je toch een spreid, hoe eenvoudig ook. Nu, jullie programma was. . . . een lappendeken. De stukjes op zichzelf zijn wel aardig, er zitten zelfs zijden lapjes tussen, maar. . . ze passen niet bij elkaar. Als we nu eens begonnen met van dat bonte programma één geheel te maken, lijn erin te brengen?”

„Hoe bedoel je?”

„Wel, zó. Het idee is niet van mij, ik heb het ook pas horen vertellen, en het leek me een

nieuw gezichtspunt. Jullie vormen een vereniging van meisjes; waarom wijden jullie je avond dan niet op de een of andere manier aan: het Meisje, of: De Vrouw. Ik bedoel: je neemt „De Vrouw” van onder een bepaalde gezichtshoek waar, en zet dat boven je programma. Laat ik zeggen: De Vrouw in onze geschiedenis, de Nederlandse Vrouw. . . .”

„Ik snap het,” valt Jo in: „Of de Vrouw in de Maatschappij.”

„De Vrouw in de Bijbel,” zegt Truus. „De Vrouw in de Literatuur. . . .”

„Nou, kijk eens aan. Je begint dus één van die onderwerpen vast te stellen, en baseert op dat idee je hele programma: lezen, zingen, inleiding, declamatie, spel, wat je maar wilt.”

„Ik weet een mooiel!” jubelt Truus. „De Vrouw — voorheen en thans.”

„O ja zeg, daar kun je nog eens leuk bij verkleiden.”

„Bravo: De Vrouw — Voorheen en Thans. Dat idee houden we dus bij alles voor ogen. Bij lezen en zingen zoek je een toepasselijk gedeelte en vers. Je kiest bijvoorbeeld een hoofdstuk, dat handelt over de veranderlijkheid der wereld, maar de onveranderlijkheid Gods: denk eens aan Prediker. En weet je, wat dan zo mooi is? Als niet één het l e e s t, maar een paar het z e g g e n. Je maakt een keus uit de helderste stemmen, en laat die het Bijbelgedeelte uit het hoofd opzeggen. Natúúrlijk kun je voor dit gedeelte van je programma ook een algemeen hoofdstuk kiezen. Een lofpsalm, of dat prachtige stuk uit Filippenzen 4. En waag het eens met dat zeggen bij beurten. Voor gemeenschappelijk gezang vind ik altijd voor het begin Psalm 123 : 1 zo mooi, en Gezang 62 of Gezang 3. Dit is nog een algemeen gedeelte, daar past dus een gemeenschappelijke vreugde- en dankbetuiging.

Nu, de titel van de inleiding spreekt vanzelf. De inleidster kan er van maken, wat ze wil. Zij kan in de geschiedenis nagaan de positie der vrouw bij verschillende volken; zij kan alleen in ons land blijven, en het leven van een meisje van zegge honderd jaar geleden vergelijken met dat van nu. Dat kun je alleraardigst maken: denk eens aan de mode, het huishouden, de opvoeding, de plaats van de vrouw in het maatschappelijk leven, de meisjeslectuur van toen en nu. Als je daarover eens een aardig schetsje lezen wilt, moet je zien te krijgen het nummer van „De Vrouw en haar Huis” van April 1928, daarin staat de taak van een domineesdochtertje beschreven, zoals haar moeder die berijmd voor haar opstelde, in 't jaar 1849. Ik kan je dat nummer wel lenen. — Wil je daarna laten zingen, wel, combineer dan zang en tableau,

en stel aanschouwelijk voor: Een vrijage in 1840, van Manna de Wijs—Mouton. Ken je dat? Dat is een alleraardigst ding, met zang bijv. achter de coulissen. Als tegenhanger. . . Wat zeg je, Jo? Costuums? praten we straks over. Als tegenhanger zou je een aardig gymnastieknummertje kunnen geven." „Gymnastiek?" Truus' ogen worden knikkerrond. „Maar dat hebben we nog nooit gedaan." „Des te beter. Dan wordt het hoog tijd, dat je er eens mee begint. Heeft een meisje geen gymnastiek nodig? O zo. Het hoeft niet zo ijselijk ingewikkeld te zijn, als het maar mooi en correct wordt uitgevoerd, desnoods op muziek. Een enkele vrije-oefening, een oefening met versierde bogen, een aardige opstelling. Acht of twaalf in uniform — zucht niet zo, Jo, een polo-blouse en donkere rok, zwarte kousen en gymnastiekschoenen, desnoods Dirndl-jurken, als het maar strak en eenvoudig is. Ik voorspel je succes.

Het glansstuk van de avond — tja — wat denken jullie van De Verguldpartij?" „De wát?" „Verguldpartij — uit de Camera Obscura. Is dat niet prachtig in de stijl? Enkel meisjes — maar één heer, Hildebrandt. Daar vraag je maar een broer of een neef voor. Kun je méér heren op die manier vragen, dan doe je er het pandverbeuren óók nog maar bij.

Nu hebben we het programma zowat voor elkaar. Wil je nu, bij toneelverwisselen e.d. nog laten declameren, of zingen; me dunkt, dan is er toch wel wat te vinden. In „Het Costelick Mal" van Huijghens staan bijv. zulke geestige afstraffingen van modepoppetjes. Je hoeft ook per sé niet altijd een gedicht te nemen, proza-voordragen is minstens even moeilijk, maar even dankbaar. Snuffel eens in — laat ik zeggen Saartje Burgerhart — daar staan zoveel guitige stukjes in over het jonge meisje van voorheen, en zet daar dan tegenover een stuk uit een modern meisjesboek, liefst een beetje aan de jolige kant. Wil je niet zover teruggaan, denk dan eens aan boeken als van Louise Alcott. Zo, nu hebben jullie toch wel materiaal genoeg om een avond te vullen niet?"

„Mooi," zegt Jo. „Mag ik nu wat vragen? Ik heb bosjes vraagtekens gezet. Ten eerste: Hoe komen we aan die Verguldpartij? Bestaat die als toneelstuk? Of moeten wij die soms zèlf gaan bewerken?"

„Jo," zeg ik, „schrapp je vraagtekens door, en schrijf op met een streep eronder: Bureau voor Auteursrecht van de Vereniging van Letterkundigen, Vondelstraat 102, Amsterdam." „Heb ik," zegt Jo. „Wat moet ik daarmee?" „Bij dat bureau, Jo, knoop het in je oor, kun je de catalogus „Auteursrechtbelangen, Afdeling Toneel" aanvragen. Daarin vind je

zowat alles, met de nodige gegevens erbij, van wat er zo in de loop der jaren op voordrachtgebied is verschenen. Daar moet ook een bewerking van de Verguldpartij bij zijn onder de titel: P l a k a v o n d. En nu je toch aan het noteren bent: Een heel goede catalogus kun je ook krijgen bij het Toneelfonds „Pieter Langendijk", Hasselaersplein 35, Haarlem. Schrijf daar ook eens om, daar vind je van alles in, ook een hele rij stukjes voor enkel meisjes. En vergeet dan vooral niet: Mevr. E. A. Hoogenraad—Van Berensteyn, Uithuizen (giro 155900). Daar kun je alle uitgaven van het „Ned. Verbond van Chr. Jonge Vrouwen- en Meisjesverenigingen" bestellen. O.a. de bundels „Meisjes vieren feest" door Ds. G. van Veldhuizen, „Voor onze feestavonden" IV en V.

Costuums — die maak je natuurlijk zèlf. Voor de Camera Obscura is dat toch geen heksen-toer: je neemt een boek van Dickens, met illustraties, die bekijk je eens goed, en flanst dan zelf zo'n crinoline-geval in elkaar. Met gebloemde cretonne bijvoorbeeld doe je wonderen. En je kunt fantastische mutsen fabriceren uit crêpe-papier. . . . Voor zo'n tableau neem je desnoods het hele costume van crêpe-papier, dat is toch maar voor even. Voor de stevigheid met een oude onderjurk als grond."

„En Hildebrandt dan?" vraagt Truus vernietigend. „Wou je die soms ook in cretonne, of desnoods crêpe-papier. . . .?"

„Hildebrandt? Zal ik je vertellen. Die dos je uit met een geklede jas, als je 't krijgen kunt een wit vest, een lichte broek — maar niet met omgeslagen pijpen! Van een slap boordje sla je de punten omhoog, en je hebt ideale vadermoorders. Als je hem verder met een enorme das van zwart satinet versiert, en hij zijn haar een beetje langs de slapen naar voren wil kammen, dan kan hij best zo de Camera in- en uitstappen. Een Goudse pijp legt alle kritiek het zwijgen op. — En tenslotte nog een kleinigheid. Zou het niet aardig zijn, om twee schilden te maken: „Voorheen" en „Thans", en die om beurten vóór elk nummer van het programma door één van de leden voor 't gesloten doek te laten vertonen? Tevens geef ik jullie in overweging, om ook het schimmenspel niet te vergeten, daar kun je prachtig hele histories mee vertonen."

En hiermee, lieve lezeres (zou Van Lennep zeggen), is dit denkbeeldige onderhoud afgelopen. Het is, bedenk het, zo maar „een ideetje." Mocht er belangstelling voor zijn, dan wil ik graag op details nog ingaan, en verder alle mogelijke hulp verlenen. Veel succes!

RIE VAN ROSSUM. 459